

1892

Inledning

I majtalet behandlades det traditionella kravet på 8-timmars arbetsdag som ju var anledningen till de internationella majdemonstrationerna. Det andra kravet som fördes fram den 1 maj var den allmänna rösträtten. Detta krav nämns inte i majresolutionen som bara handlar om 8-timmarsdagen. Branting hänvisade till folkrikdagen 1893 som en gemensam demonstration och motaktion mot det orättvisa valsystemet. Men han understryker att allmänna rösträtten "är alltid blott medlet", det vill säga ett medel för att via majoritet i valen möjliggöra omvandlingen till ett socialistiskt samhälle. Denna taktik är mycket "vida farligare än all anarkist- och polisdynamit".

1. Majtalet

- Ort: Stockholm, Ladugårdsgärde, andra talarstolen.
- Ämne: Arbetareklassens framryckning.
- Källa: Social-Demokraten 1892-05-03, s. 1, Demonstrationen.

Medborgare!

På denna arbetareklassens internationella festdag må det anses lämpligt att först kasta en blick tillbaka på den väg som tillryggalagts. Arbetande människor har det alltid funnits, men en arbetareklass i nutida mening kunde först uppkomma sedan slaveri och lifegenskap fallit, sålunda först med den stora hvälfningen för hundra år sedan, som proklamerade, fast ännu icke gaf alla frihet och människorätt. Den moderna arbetaren är den tillbakasatte tvillingbrodern till den klass, som genom denna hvälfning blef den herrskande bourgeoisien. Den utgår historiskt från en hemskt eländig ställning; det var tiden för den industriella revolution, som skapade storindustrien, hvilken i sin början alldeles häjdlöst utsög arbetarne. Instinktlikt kände arbetarne, att de nya makterna stodo i deras fienders tjänst, och vände först sin förtviflan mot maskinerna; men insikten kom, att felet ej låg hos dem; utan i ett system, som lät blott fåtalet dra fördel af framstegen, och klassmotsatsen började kännas hos de djupa leden på samma gång de framskridna andarne stodo i den utopiska socialismens tecken. Af dessa båda strömningar framgick 1848 års revolution med sina rent sociala kraf, men utmynnande i juniblodbadet på Paris arbetare.

Nästa stora steg är Internationalens stiftande 1864. Här träder klart fram arbetareklassens gemensamhet öfver de nationella gränserna, icke så att förstå, som skulle folkens själfbestämningsrätt upphöra, men väl allt hetsande till nationel[1]t hat,

all möjlighet till kamp mellan bröder. I Kommunens minnesvärda kamp gjorde arbetarne än en gång ett försök att åt sig eröfra makten; men ännu var det för tidigt. Kommunen krossades, och Internationalen följde med. Men dess tankar lefde och besjälade den socialistiska rörelsen, som nu sköt förnyad fart. Så bereddes marken för den nya Internationalen, som knöts i Paris 1889, omfattande hela världens klassmedvetna arbetare, med ett gemensamt band.

Där var det 8 timmars-dagen togs up som gemensamt närmaste mål öfver hela världen. Där sköts fram i främsta linien detta kraf på kortare arbetstid för att något stäffa öfverproduktionen, för att trygga arbetareklassens och dess nästa generations fysiska kraft, för att möjliggöra dess upplysning och främst för att möjliggöra för arbetarne att känna sig såsom fria män och medborgare. Och som tecken på detta endrättiga kraf skapades 1 maj-demonstrationen. Men väl att märka: den beslöts af klassmedvetna arbetare, hvilka icke ämna att för sitt närmaste mål slå af en hårsman på att gå vidare. Först ha vi 8-timmarsdagen om några år, sedan marschera vi på mot det socialdemokratiska samhället.

Så långt ha vi kommit – men fast en blick bakåt måste fylla oss med förhoppningar, hur mycket att göra återstår icke ännu! Att väcka de likgiltiga djupa massorna, att upplysa dem som blott halft gå med oss – och allt detta måste göras, om arbetarne skola kunna bli den elitkår, som behöfves för att de skola icke blott eröfra, utan behålla makten. Och se vi särskilt på vårt land, så fattas här ännu det språngbräde, som hjälper så förträffligt under på frammarschen annanstädes, den allmänna rösträtten. Hur länge ämnar man väl fortsätta med afslag eller halfheter fast Sverges arbetare visa dagligen, ej minst genom dessa värdiga 1-maj-demonstrationer, att de äro fullt värdiga att som andra folk utöfva medborgarrätt? Dock, den sommar som ingår skall det föras ett stort slag. Det gäller en samlad opinionsyttring för allmän rösträtt och för den *folkriksdag*, som nästa år skall träda i lifvet. Låt oss lofva hvarandra att Stockholm skall visa sig värd att vara Sverges hufvudstad; låt oss sätta oss före att skaffa minst 40,000 namn ensamt härifrån på de listor, som de försiktige fordrat!

Men den allmänna rösträtten är alltid blott medlet; sedan gäller det att den begagnas rätt! Och där måste jag framhålla, äfven om icke alla här kunna följa mig, när de stora afgörande striderna komma och det gäller underklass mot öfverklass, få arbetarne lita blott på sig själfva. En hvar som icke står där på arbetareklassens sida och med dem kräfver omgestaltning af själfva detta klass-samhälles grundvalar, han blir förr eller senare en motståndare. Alla som lappa på det bestående, men vilja hålla på klassmotsatsen och privatkapitalet, de måste från biskop Billing till Anton Nyström, bekämpas af den klassmedvetna arbetarerörelsen, som stödd på socialdemokratisk upplysning och insikt om detta samhälles beskaffenhet och grundfel, går sin bana rakt fram, utan att låta sig lockas hvarken till höger eller

venster. En hvar begriper, att för nära liggande syften kan en samverkan ske med andra, som vilja detsamma; men skarpt måste den sanningen på samma gång fram, att dessa gårdagens vänner bli, äfven de, morgondagens motståndare. Ju fortare vi sprida vår hjärnrevolutionerande upplysning, dess raskare och säkrare går det framåt, det är vida farligare för det bestående än all den anarkist- eller polisdynamit, för hvilken man i denna stund darrar. Klarare än någonsin förr är 1-maj-demonstrationen opinionsyttring för 8-timmars-dagen gjord ur klassmedveten, socialistisk synpunkt. Ett lefve för arbetareklassens allt hastigare framryckande både mot det närmaste målet och mot hela det stora slutmålet!

2. Artikel

- Ämne: 1-maj-program.
- Källa: Social-Demokratens 1:a maj-nummer 1892, s. 2.

Öfver hela världen demonstreras i dag för 8-timmarsdagen. Kulturens framsteg, alla uppfinningar och förbättringar i tekniska hjälpmedel och arbetsmetoder ha mångfaldigat afkastningen af de civiliserade folkens arbete. Men lika tung hvilar ändå arbetsbördan på de klasser, hvilka frambringa all denna rikedom; icke nog med att de få se på, hur en herrskande öfverklass tar brorslotten af *deras* händers verk, lämnande åt dem att inbördes slåss om magra öfverlevfor – redan själfva längden af deras hårda, enformiga arbetsdag hindrar dem att utvecklas, som de alla borde och alla mer och mindre kunde, till fria, upplysta, fint kännande, själfständigt tänkande män och kvinnor.

Men är det stora demonstrationsmålet rättfärdigt: en kortare arbetstid, i syfte af jämnare fördelning af arbetets både bördor och frukter, så är det ytterligare en annan synpunkt som skall gifva 1 maj dess världshistoriska betydelse: hvad den dagen sker är ett lefvande vittnesbörd om att *det arbetande folket i alla länder* vill stå hand i hand och sida vid sida – nej, icke stå, utan *gå framåt!*

Det har varit på tal att 1 maj demonstrera särskilt också för freden mellan folken. Men det behöfs icke, ty arbetarklassens festdag är redan i sig själf enligt sakens natur internationel[1] och fredsstiftande emellan de betryckta och betungade, på samma gång den, som tillbörligt är och som det *måste* vara i en klasskampens tid, vänder sin udd direkt mot den gyllne Internationalen, mot pänningväldet som marerider alla folk.

Sedan korstågens dagar har civilisationens historia icke att visa upp en liknande enhällighet i syften och sträfvanden hos de djupa leden som i den modärna arbetarerörelsen träder i dagen. En hvar bland oss vet att arbetarklassens mål syftar vida högre och är vida mer omfattande än en förkortad arbetstid på det beständes

grund. För oss socialdemokrater är detta endast *ett* steg framåt och uppåt, oändligt viktigt att taga, men alltid blott *ett* steg. Våra blickar skönja dock redan tydligt konturerna af det samhälle, som öfvervunnit privatkapitalismens blodsugande vidunder, upphäft klassmotsatserna och klasskampen och ordnat en verklig samhällelig produktion, utan att gripa störande in på den individuella konsumtionens fridlysta rāmärken.

Till intet mindre än detta syftar i själfva verket arbetarerörelsen, äfven där den här och hvar icke ännu själf vågar tänka så långt. Allt klarare håller också 1 maj på att utvecklas till en arbetarerörelsens fest- och förhoppningsdag i allra vidaste mening. Den lagstadgade 8-timmarsdagen är den närmaste fasta punkten, mot hvilken arbetarklassen gemensamt i alla länder rycker fram; men under tiden sprides revolutionerande upplysning om de större strider som förestå i klasskampen och de större segrar som vinka där bakom, och den internationella socialdemokratiens röda fanor vecklas i dag ut fullt och utan omsvep: underklass mot öfverklass, beherrskade mot herrskande, tills arbetarklassen eröfrat den politiska makten och uppmurningen begynner på allvar af en byggnad, som skall ge våra efterkommande bättre skydd än gångna tiders fattigmanskojor och nutidens fusk-uppförda, profitsugande arbetarkasärner, och som heter framtidens sociala republik.

Ett lefve allstå denna 1 maj 1892 för en lagstadgad 8-timmarsdag! Men ett lefve också på samma gång för hvad denna stora reform skall bringa oss närmare: arbetsklassens slutliga seger, *socialdemokratiens triumf!*

3. Artikel

- Ämne: Text till mitt porträtt.
- Källa: Social-Demokratens 1:a maj-nummer 1892, s. 2 [porträtten på s. 1].

Undertecknad har varit socialdemokrat sedan jag började tänka själfständigt i dylika frågor och har sedan med hvarje år som gått vuxit allt orubbligare fast i öfvertygelsen att denna social-politiska åskådning är den enda i vår tid fullt hållbara. Är sålunda ohjälplig dogmatiker, utan förmåga af "utveckling" vare sig till opportunist-liberal eller till frasadikal.

Nära sex års tid har jag haft tillfälle att, med åsidosättande af personlig hänsyn, verka efter förmåga för min öfvertygelse såsom redaktör för vårt partis största organ. När jag nu frånträdt denna min plats dristar jag räkna på att mitt arbete icke skall ha varit så förgäfves, att ännu år 92 framgång eller återgång för rörelsen här skulle bero på att intet personombyte finge ske på någon viktigare post i partiet.

Sedan jag afgick som redaktör – i all vänskap och med vilkor att kvarstå som fri medarbetare – har jag haft nöjet läsa åtskilligt nytt och intressant om *hvarför* jag gick.

Några har talat om "utkramade citroner" och menat att där fick den folkförrädaren hvad han behöfde; andra ha låtit förstå att jag måste väja för det Palmska inflytandet - förmodligen därför att alla våra stora fackföreningar enhälligt gilla hans uteslutning; yrkes-grispressen försöker se hederlig ut och rotar menande i balansen efter tidningens förre kassör: hin tro honom, Branting har allt haft en trasa i det byket!; och till sist såg jag hos en landsortsprofet att jag fått en god plats i ett försäkringsbolag. Han glömde uppge hvilket; jag blefve honom mycket tacksam för en liten anvisning hvart jag får vända mig - men då får den lof att vara litet säkrare än hans andra sanning i samma bref, att 1-maj-demonstrationen i Stockholm blifvit af polisen förbjuden!

Men lämnom hvad som diktats upp i löst prat, af okunnighet om vårt partis interiörer, eller där oförfalskad gemenhet stinker. Summa af saken är den att "Social-Demokratens" förre redaktör ämnar precis som hittills göra sitt bästa att fylla sin plats som god partimedlem; att han nu gör det från en annan plats, i en friare ställning, ändrar däri intet. Denna förklaring, egentligen öfverflödigt ty detta är så själfklart, gaf jag när jag nedlade redaktörsskapet; jag upprepar den blott i dag inför en vidare krets, då detta af några partivänner ansetts lämpligt.

Hjalmar Branting.